

Arbnesha Mexhuani

Mësimi në distancë

Përmbledhje

Kjo analizë paraqet një pasqyrë të mësimi në distancë, si metodë e re e mësimnxënies, që realizohet përmes teknologjisë së komunikimit, për të arsimuar njerëzit që ndodhen në vende të ndryshme. Po ashtu, analiza paraqet metodat e realizimit të arsimit në distancë dhe shkallën e zbatueshmërisë në Kosovë, duke bërë krahasimin me vendet e ndryshme evropiane. Përveç vlerësimit të gjendjes në lidhje me mësimin në distancë, në shkollat e Kosovës dhe në vendet e ndryshme evropiane, kjo analizë përshkruan edhe rolin e teknologjisë për aplikimin e mësimi në distancë.

Analiza e paraqitur mund të konsiderohet si përpjekje për informim për mësimin në distancë (E-learning), krijimin e mundësive për zbatim në shkollat e Kosovës dhe rëndësinë për mësimdhënie dhe nxënie.

Metoda e zgjedhur është hulumtimi përmes grumbullimit të informacioneve nga një numër raportesh ekzistuese, të cilat e prezantojnë përdorimin e teknologjive të informacionit dhe të komunikimit në vendet e ndryshme evropiane, si mjete për organizimin e mësimi nga distanca dhe mësimi elektronik, si dhe mënyrën e integritit të tij në procesin e mësimdhënies dhe nxënies. Përveç hartimit të Strategjisë për E-learning, e cila nuk është miratuar ende, dhe trajnimit të mësimdhënësve për ECDL, shkollat e Kosovës për zbatimin e kësaj metode të re të mësimnxënies ende nuk kanë gatishmëri elektronike, d.m.th shkollat tona ende nuk janë të përgatitura për të marrë pjesë në rrjetet botërore të mësimi në distancë. Prandaj, arsimi te ne, krahas me reformimin përmbajtjesor, ka nevojë edhe për reformim teknik dhe një transformim multimedial.

Është shumë e nevojshme që shkollat ta kenë teknologjinë informative të komunikimit dhe nxënësit, së bashku me mësimdhënësit, ta përdorin për të gjitha lëndët mësimore. Kjo mund të bëhet me ndihmën e ministrive përkatëse dhe investime adekuate në teknologjinë nevojshme (kompjuterët, rrjetet, internetin) pa sigurimin e së cilës nuk mund të realizohet mësimdhënie cilësore moderne. Përderisa deri dje leximi dhe shkrimi në mënyrë tradicionale konsideroheshin si elemente kryesore të shkollimit, në botën e sotme shkollimi informativ kompjuterik dita-ditës po bëhet më i domosdoshëm për shkëmbimin e diturisë dhe bartjen e shkathtësive themelore të nxënësit.

Qeveria ka filluar të pajisë shkollat me kompjuterë, por duket që përdorimi i tyre i vërtetë është akoma i diskutueshëm. Mësimdhënësit janë duke u trajnuar, mirëpo trajnimi i tyre është duke u bërë për shkathtësi kompjuterike e jo për nevoja pedagogjike, gjë që nuk është e mjaftueshme. Nxënësit janë larg standardeve ndërkombëtare të edukimit, si dhe interesimi i shoqërisë dhe i individit nuk është në nivel të duhur që të ecë me hapat e zhvillimeve globale. Duke u bazuar në këtë gjendje, në këtë analizë janë të paraqitura edhe disa projekte që janë realizuar për mësimdhënie dhe nxënie përmes teknologjisë informative të komunikimit, si dhe praktika të shumta dhe iniciativa që duhen ndërmarrë nga Qeveria për realizimin e mësimdhënies në distancë, mbështetur në përvojat evropiane.

Duke u bazuar në rolin dhe rëndësinë që ka arsimit në distancë, qëllimi kryesor i kësaj analize është informimi dhe hulumtimi i përvojave dhe praktikave evropiane, për të gjetur mënyrën më të mirë për realizimin e tij. Bazuar në Strategjinë për Zhvillimin e Arsimit Parauniversitar 2007-2017, që në pikën 4.6.1, përshkruhet zbatimi i politikave dhe praktikave të E-learning (mësimi elektronik) në sistemin parauniversitar.

E-learning përfshin mësimdhënien, përdorimin e informacioneve dhe të teknologjisë informative dhe si një medium i veçantë i mësimdhënies dhe nxënies i mundëson studentit/nxënësit t'i kryen të gjitha aktivitetet

i kryen nëpërmjet kompjuterit dhe lidhjes me internet, apo duke i kombinuar me metodat tradicionale të mësimi

Në shkollat e arsimit parauniversitar në Kosovë kjo metodë e të mësuarit ende nuk ka filluar, përderisa në botën e zhvilluar mësimdhënia pa internet nuk perceptohet. Analiza do të fillojë me historikun e arsimit nga distanca, si dhe rolin dhe rëndësinë e kompjuterëve dhe të internetit për mësimin elektronik. Duke u bazuar në literaturë dhe në hulumtime të realizuara për TIK-un në arsim në Kosovë dhe në disa vende evropiane, në analizë do t'i prezantoj disa përvoja dhe praktika të vendeve evropiane, për iniciativën e marrë për aplikimin e mësimi në distancë në shkolla, që kjo metodë, si metodë e re e mësimnxënies, ka rezultuar me vlerë, veçanërisht në shtetet e zhvilluara.

Konceptet e mësimi në distancë

Mësimi në distancë është formë e arsimimit, e cila realizohet përmes teknologjive moderne të komunikimit, me qëllim të mësuarit e nxënësve të vendosur në vende dhe largësi të ndryshme -jashtë ambientit tradicional të mësimi (klasës). Programet e mësimi në distancë ua mundësojnë të interesuarve dhe mësuesve të ndërveprojnë me njëri-tjetrin nëpërmjet mjeteve kompjuterike, internetit, satelitëve artificialë, telefonave, radiove, televizioneve dhe teknologjive të tjera. Përderisa mësimi në distancë i referohet përvojës së të mësuarit zyrtar ose jozyrtar, edukimi në distancë nënkupton veçanërisht udhëzimin zyrtar të realizuar nga një mësuesi, që planëzon, orienton dhe në fund e vlerëson procesin e të mësuarit.

Shumë vende në botë kanë përdorur forma të ndryshme të mësimi në distancë në sistemin e tyre të edukimit. Në vitin 1963, ish-kryeministri i Anglisë, Uilson, hodhi idenë e krijimit të "Universitetit në ajër", duke theksuar përdorimin e radios dhe të televizionit për qëllime të

mësimi, metodë që disa vjet më parë ishte përdorur dhe po vijon në Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA) dhe Bashkimin Sovjetik¹.

Mbështetur në idenë e mësipërme, në vitin 1969, Anglia krijoi Universitetin e Hapur, si institucion të lartë të edukimit. Ky universitet ka numrin më të madh të studentëve në krahasim me çdo institucion tjetër edukimi e trajnimi në Angli. Ai është i hapur për çdo person mbi 18 vjeç që jeton në Angli ose në vendet anëtare të Bashkimit Evropian. Ky universitet i realizon mësimet dhe kërkimet nëpërmjet programeve të radios, televizionit, materialeve të kurseve të postuara dhe përdorimit të pajisjeve kompjuterike. Ai vlerësohet si një nga universitetet me programet më të mira në distancë në botë. Më shumë se 20 vende të tjera të botës kanë universitete kombëtare të hapura, ku të gjitha udhëzimet sigurohen nga distanca.

Metoda e mësimi ka rezultuar me vlerë, veçanërisht në shtetet e zhvilluara. Duke marrë parasysh shpërpjesëtimin ndërmjet numrit të madh të studentëve dhe numrit relativisht të vogël të mësuesve, kjo metodë siguron një rrugë me kosto efektive në përdorimin e burimeve të kufizuara akademike. Shumë kompani prodhuese e përdorin mësimin në distancë për të kualifikuar punonjësit e tyre ose për t'i ndihmuar ata të freskojnë aftësitë ose njohuritë e tyre. Punonjësit mund t'i marrin këto programe në vendin e punës ose në shtëpi në kohën e lirë. Tregues i rëndësisë dhe i vlerave të mësimi në distancë është edhe dhënia e gradave shkencore master dhe doktor nga universitetet ku zbatohet një program i tillë.

Metoda e mësimi në distancë përdoret jo vetëm në veprimtaritë civile, por edhe në Forcat e Armatosura të shteteve të ndryshme, të cilat zbatojnë programe specifike në interes të personelit ushtarak.

Historiku

Mësimi në distancë e ka origjinën e tij në mesin e shekullit XIX në Evropë dhe në SHBA. Ideatorët dhe zbatuesit e parë të mësimi në

¹ www.mod.gov.al/botime/html/revista/shkarkuar_në_mars 2011.

distancë përdorën teknologjinë më të mirë të kohës së tyre, sistemin postar, për të krijuar mundësi për njerëzit që dëshironin të mësonin, por nuk kishin kushte për të ndjekur shkollat tradicionale. Shumica e njerëzve që përfituan nga një mësim i tillë me korrespondencë përfshinte ata me pamundësi fizike, gratë të cilat nuk lejoheshin të regjistroheshin në institucionet e edukimit, të hapura vetëm për burrat, njerëzit që kishin punë gjatë kohës normale të shkollës dhe ata që jetonin në rajone të largëta ku nuk kishte shkolla. Zhvillimi i madh teknik dhe shtrirja e gjerë e dy fushave themelore të elektronikës, radios dhe televizionit, në vitet 1920-1940 shënojnë dy ngjarje të rëndësishme në jetën e njerëzimit. Ato, duke i shërbyer shpërndarjes së informacionit dhe pasqyrit të jetës së përditshme, u bënë edhe forma të reja shumë të rëndësishme për përdorim në mësimin në distancë. Mësuesit i përdorën këto teknologji të reja për t'iu shpërndarë programet edukative miliona të interesuarve, duke shtuar mundësitë e të mësuarit në distancë përkundër pengesave të institucioneve tradicionale shkollore.

Zhvillimi i sistemeve telefonike të besueshme në largësi të mëdha gjatë viteve të para të shekullit XX, gjithashtu, shtuan mundësitë e mësuesve në distancë për të rritur numrin e studentëve. Por, sistemet telefonike kurrë nuk luajtën një rol të rëndësishëm, derisa në vitet 1980-1990 u fut në përdorim teknologjia e telekonferencës. Sistemet e telekonferencës e bënë të mundur që mësuesit të bisedonin, të dëgjonin dhe shihnin studentët e tyre në kohë reale, pavarësisht ku ndodheshin. Mësimi në distancë përdor ndërthurjen e teknologjive të ndryshme të komunikimit për të rritur aftësitë e mësuesve dhe studentëve për të komunikuar me njëri-tjetrin. Vitet 1980 dhe 1990 shënojnë një tjetër arritje të njerëzimit atë futjes në përdorim masivisht të rrjeteve kompjuterike dhe të aplikimeve të internetit

Interneti ofroi shërbime të shumta dhe të paimagjinueshme. Kjo u krijoi mundësi një numri të madh mësuesish dhe studentësh të komunikonin në konferencë nëpërmjet kompjuterëve. Nëpërmjet përdorimit të konferencave me kompjuter në rrjetin e gjerë botëror

(WWW) mësuesit dhe studentët kishin mundësi të paraqitnin tekste, fotografi, zërin dhe pamjet e lëvizshme (video). Nëpërmjet video telekonferencave u bë e mundur që mësuesit dhe studentët të shihnin dhe të dëgjonin njëri-tjetrin, duke qenë të vendosur në vende të ndryshme².

Roli i kompjuterit dhe i internetit për mësimin nga distanca

Të gjithë jemi dëshmitarë të zhvillimit të shpejtë të rrjeteve kompjuterike, të kapaciteteve të tyre të paimagjinueshme përpunuese dhe përparimeve të skajshme në teknologjinë e ruajtjes së informacionit. Këto zhvillime e kanë bërë kompjuterin një forcë dinamike për mësimin në distancë, që siguron një mënyrë të re dhe ndëraktive të pakësimit të distancës dhe të kohës për të arritur studentët.

Kompjuteri është një mjet i rëndësishëm që ka disa përparësi në mësimin në distancë.

- a. Kompjuterët mund të lehtësojnë mësimin hap pas hapi. Për shembull, me anë të kompjuterit bëhet individualizimi i mëimit dhe në të njëjtën kohë sigurohet mbështetje dhe reagim i menjëhershëm;
- b. Kompjuterët janë një mjet për multimedia. Me aftësi për të integruar grafikë, printime, zë dhe video, ato mund të lidhin në mënyrë efektive teknologji të ndryshme. Teknologjitë ndëraktive të kompakt disqeve (CD-ROM) mund të përfshihen në mësimet udhëzuese kompjuterike, mbikëqyrëse dhe mjedise studimi;
- c. Kompjuterët janë ndëraktivë. Sistemet kompjuterike bashkëlidhin paketa të ndryshme programesh (softuerë), që janë shumë elastike dhe maksimalizojnë kontrollin e studentëve;
- d. Teknologjia e kompjuterëve po përparon shumë shpejt. Prodhimet e reja po rriten gjithmonë, ndërsa çmimi i tyre po bie gradualisht. Duke e kuptuar nevojën aktuale të tyre dhe kërkesat teknike të

² ² www.mod.gov.al/botime/html/revista/, mars 2011.

ardhshme, edukatorët po përshtatin në mënyrë efektive softuerët me harduerët që duhen për të përmbushur misionin e tyre;

- e. Kompjuterët e rrisin shumë mundësitë e futjes dhe hyrjes në informacion. Rrjetet lokale, kombëtare dhe botërore, mund të lidhin ndërmjet tyre burime dhe individë të ndryshëm, kudo që janë.
- f. Programet (aplikacionet) kompjuterike për mësim në distancë, përgjithësisht, ndahen në katër kategori të gjera:
 - Instruksione, ndihmë kompjuterike - përdorimi i kompjuterit si një makinë mësimi e vetme për të paraqitur leksione të veçanta, për të arritur objektiva specifike, por të kufizuara edukative. Ka disa mënyra për këtë: ushtrime dhe praktikë në kompjuter, mbikëqyrje, simulime, lojëra dhe zgjidhje problemesh. Këto zakonisht vijnë me disqe magnetike që instalohen në kompjuter dhe mësohet me to hap pas hapi;
 - Instruksione të menaxhuara nga kompjuteri, përdoren aftësitë ruajtëse të kompjuterit, mundësitë që ai i ka për të nxjerrë dhe për të organizuar informacionin, për të ndjekur progresin dhe të dhënat e studentit. Instruksionet nuk është nevoja që të shpërndahen me anë të kompjuterit, megjithëse kjo zakonisht kombinohet me mënyrën e parë;
 - Komunikimi me media përmes kompjuterit përdor aplikacione kompjuterike që e ndihmojnë atë. Shembuj të tillë përfshijnë postën elektronike, konferencat kompjuterike dhe forumet elektronike;
 - Multimedia, e bazuar në kompjuter, përdoret për të integruar teknologji të ndryshme, si të zërit, grafike dhe të videos në një sistem të vetëm shpërndarje, që është i lehtë për hyrje nga studentët.

Ndër përparësitë që interneti ofroi për publikun e gjerë, në gjysmën e parë të viteve 1990, është shërbimi i quajtur rrjeti i gjerë botëror (WWW), që e bëri atë mjaft të vlerësuar dhe tërheqës. Nëpërmjet

WWW është e mundur të integrohen tekste, grafikë, figura, video dhe zëra me anë të një mjeti të vetëm. Kështu çdo përdorues mund të kalojë nga një vend në një tjetër të rrjetit, duke shfletuar në mënyrë jolineare të gjitha format e informacionit në këtë rrjet. Përveç kësaj, individët dhe organizatat e ndryshme mund të krijojnë në mënyrë të pavarur faqet e tyre në ueb dhe mund t'i lidhin ato me njëra-tjetrën në sisteme kompjuterike të ndryshme.

- Duke marrë në konsideratë mundësitë që i siguron WWW, që në fillim, pedagogët e vlerësuan atë si një mjet shumë produktiv për mësimdhënien në distancë³. Kështu, ai u gjykua të përdorej për të hedhur të dhënat e një kursi, në mënyrë që ato të ishin të disponueshme dhe me mundësi hyrje për të gjithë studentët. Në këto të dhëna mund të futen informacione të hollësishme për kursin, ushtrime praktike, teste të drejtpërdrejta, referencat e literaturës që duhet të përdoren, etj.⁴
- Në WWW mund të vendosen, po ashtu, lidhje për në faqe të tjera të rrjetit (ueb-it) me informacion për lëndën e kursit. Lidhje të tjera mund të fusin në katalogë të ndryshëm librarish ose faqet personale të çdo studenti. Gjithashtu, aty mund të vendosen edhe forume të ndryshme, me qëllim që të gjithë studentët të marrin pjesë në diskutime për pyetjet që ata kanë dhe të mund t'i ndajnë ato me njëri-tjetrin. Me anë të programeve të komunikimit direkt, siç janë 'Chat'-at, ata mund të komunikojnë drejtpërdrejt me profesorët dhe kolegët e tyre. Gjithashtu, lajmërimet dhe komunikimet thjeshtohen shumë me anë të postës elektronike, e cila mund të vendoset me anë të formave në faqet e internetit⁵.

Interneti ka disa mundësi për dhënien e udhëzimeve nga pedagogët, të cilët përfshijnë:

³ http://www.universities.com/Distance_Learning/, shkarkuar në shkurt 2011.

⁴ <http://www.educationatlas.com/distance-learning-research.html>, shkarkuar në mars 2011

⁵ www.mod.gov.al/botime/html/revista/ shkarkuar në mars 2011.

- Përdorimin e postës elektronike për korrespondencën një me një. Reagimet nga instruktori mund të merren në një kohë më të shkurtër sesa mesazhet që mund të merren me anë të postës së zakonshme. Studentët mund t'i lexojnë mesazhet sipas planit të tyre në kohën e duhur dhe mund t'i ruajnë ato për referime të mëvonshme⁶;
- Krijimi i një forumi për klasën. Studentët në vende të ndryshme zakonisht punojnë vetëm, pa pasur lidhje me shokët e tyre të klasës. Krijimi i një forumi nxit ndërveprimin student-student. Çdo student mund të postojë komentet e veta ose pyetjet që ai ka dhe për këtë mund të përgjigjet secili student. Kjo mund të përdoret edhe për njoftimet dhe modifikimet e ndryshme që bëhen në orare, etj.

Në një faqe ueb-i, për mësimin në distancë kryesisht mund të vendosen:

- Informacion mbi kursin dhe drejtuesin e tij. Kjo mund të përfshijë temat e kursit që do të zhvillohen, orët dhe vendndodhjen e kursit, informacion mbi tekstin mësimor që do të përdoret, objektivat e këtij kursi dhe politikën e notës;
- Komunikimi me klasën. Sigurimi i hyrjes me anë të postës elektronike, lidhjet në grupet e diskutimit, si forumet dhe 'chat'-at, si dhe format e raportimit të problemeve dhe të ngarkimit të informacionit;
- Detyrat dhe testet;
- Shfaqja e detyrave dhe testeve, bërja e tyre drejtpërdrejt (online) ose dërgimi i tyre te pedagogu, zgjidhje ushtrimesh, këshilla ose shembuj të atyre që kërkohet të realizohen nga studentët;
- Shfaqja e detyrave dhe testeve, bërja e tyre drejtpërdrejt (online) ose dërgimi i tyre te pedagogu, zgjidhje ushtrimesh, këshilla ose shembuj të atyre që kërkohet të realizohen nga studentët;

⁶ Po aty.

- Materiali që mbulohet në klasë, Hedhja drejtpërdrejt e leksioneve ose udhëzimeve direkt si tekst në faqet e ueb-it ose si skedarë që mund të shkarkohen (download) dhe merren nga studentët;
- Demonstrime, vizatime, video, audio, hidhen materiale që ndihmojnë në konceptimin praktik dhe kuptimin sa më të mirë të problemit që është në diskutim. Kjo është pak më komplekse se ato që u thanë më sipër, sepse kërkon kompjuterë më të mirë dhe shpejtësi interneti të madhe;
- Materialet e referencës. Listohen materialet në formë të printuar dhe elektronike, që janë shtesë e tekstit mësimor. Përveç kësaj, sigurohen lidhje për në faqe të tjera të ueb-it që kanë informacion për kursin që pedagogu po zhvillon dhe për kurse të ngjashme që janë në ueb⁷.

Përparësitë e mësimiit në distancë

Mësimi në distancë ka krijuar një ndryshim të madh në çështjen se si pedagogët dhe studentët mendojnë rreth mësimdhënies dhe të mësuarit. Mësimi në distancë hap mundësi edukative, duke i lejuar nxënësit/studentët të mësojnë në ambiente më të përshtatshme dhe në kohën kur ata janë të lirë. Ai ua mundëson njerëzve të zgjasin kohën e edukimit të tyre nga një numër i kufizuar vitesh shkollore, pra ua mundëson arsimimin gjatë gjithë jetës. Po ashtu, mësimi në distancë i ndryshon marrëdhëniet që lidhen me fuqinë dhe autoritetin, ndërmjet pedagogëve dhe studentëve. Ka barazi dhe komunikim të hapur në mes studentëve dhe profesorëve, gjë që nuk ndodh në arsimin tradicional dhe ç'është shumë me rëndësi studentët-nxënësit i rrisin mundësitë e tyre për të njohur kultura dhe përvoja të ndryshme edukative.

Pedagogu kanadez, A. Bates, njëri prej ekspertëve më në zë për formësimin dhe organizimin e mësimiit në distancë, përmend këto

⁷ www.mod.gov.al/botime/html/revista/ ,shkarkuar në mars 2011.

arsye më të forta të shfrytëzimit të teknikës dhe teknologjisë moderne për mësimin në distancë:

- Përparohet mënyra e qasjes së të nxënësve dhe mësimi;
- Rritet dukshëm cilësia e të nxënësve dhe mësimi;
- Zvogëlohen shpenzimet e nevojshme për të nxënësve dhe mësim;
- Të nxënësve dhe mësimi bëhen shumë ekonomikë;
- Përmes lidhjeve satelitore nxënësve mund të përcjellin e të zotërojnë kurse, seminare e përmbajtje nga format më të ndryshme të të nxënësve dhe mësimi nga fusha, profesionet dhe lëndët të cilat nuk i kanë në vendin ku jetojnë;
- Përmes tabelës elektronike arsimtarët mund të konsultohen me kolegët e vet në qytetin e njëjtë ose edhe në gjithë vendin;
- Rrjeti kompjuterik ua bën të mundur nxënësve nga vendet e ndryshme të mësojnë dhe bashkërisht t'i zgjidhin problemet e caktuara mësimore;
- Programet kompjuterike dhe teknika moderne telekomunikative e bën të mundur shfrytëzimin e njëhershëm të burimeve multimediale: zërin, fotografimin lëvizës, tekstin, ilustrimin;
- Bën të mundur përparimin e nxënësve sipas tempit dhe mundësive individuale që ka;
- Mundëson të nxënësve dhe mësimin permanent (lifelong learning) dhe përsosjen dhe perfeksionin e përhershëm profesional⁸.

Mësimi elektronik

Mësimi përmes internetit (E-learning)

E-learning është një formë e mësimi që bazohet në teknologjinë elektronike. E-learning mundëson mësimin në klasë, në grupe, apo pavarësisht dhe në distancë përmes pajisjeve kompjuterike, e në rastin e mësimi në distancë edhe përmes internetit.

⁸ Krasniqi Islam, Sisteme e Strategji të Mësimdhënies Bashkëkohore, Prishtinë, 2005, f. 32.

Mësimi përmes mjeteve elektronike ndihmon krijimin e një ambienti me efektiv të mësim, për arsye se mediumet e ndryshme e lehtësojnë dhënien e informatave në mënyra të ndryshme (audio, vizuale, tekstuale), duke iu përshtatur nxënësve me stile të ndryshme të mësim, si dhe duke iu mundësuar nxënësve të kenë qasje në materialet mësimore dhe të inkuadrohen në aktivitete mësimore, në çdo kohë. Kjo u mundëson nxënësve që janë në punë të vijnë në mësim kur atyre u konvenon. E rëndësishme është të ceket fakti se E-learning së pari ka funksionuar në SHBA dhe nga atje është shpërndarë në botë. Vlerësohet se numri i fëmijëve që janë të interesuar dhe e përdorin internetin “E_learning for kids” është afro 1,5 milion. Interneti tashmë është mjaft i domosdoshëm për të rriturit, mirëpo edhe fëmijët i tërheq në mënyrë të jashtëzakonshme. Mësimi përmes internetit është një metodë e arsimit që fokusohet në pedagogji, teknologji, si dhe në hartimin e kurrikulave mësimore, që kanë për qëllim edukimin e nxënësve-studentëve të cilët nuk janë fizikisht "në vend", në një klasë tradicionale ose qendër.

Metodat përmes së cilave realizohet mësimi E-learning

Të zgjedhësh metodën e saktë të mësim është si të zgjedhësh veglën e duhur për punë. Metodat e mësim, e sidomos metodat më bashkëkohore, përmes teknologjive të komunikimit që i kanë përfshirë shkollat e të gjitha vendeve në zhvillim, janë të rëndësishme, sepse e sigurojnë mjetin të cilin mësimdhënësit dhe nxënësit do ta përdorin për të arritur objektivat e mësimdhënies dhe nxënies, si dhe rrisin procesin e mësim duke i mbajtur nxënësit të angazhuar dhe të interesuar në hulumtime për mësim. Metodat e cekura më poshtë për mësim nëpërmjet teknologjisë informative kanë pasur rezultate, sidomos në vendet e zhvilluara, si në Slloveni, Finlandë, Suedi, Holandë.

Forumet në internet janë mënyra të komunikimit që nxënësit, studentët komunikojnë në grup për çështjet që i nevojiten për mësim. Komunikimi i tyre bëhet për tema të caktuara. Ai mund të jetë asinkron, privat apo publik, i hapur apo i mbyllur. Nxënësit, studentët, janë të gatshëm të kontribuojnë në kohën kur atyre u konvenon.

Përmes forumeve edhe mësimdhënësit /mentorët kanë mundësi të vlerësojnë kontributet e tyre.

Dërgimi i atypëratyshëm i porosive: mund të bëhet me ‘MSN Messenger’, ‘Yahoo Messenger’, ‘Google Talk’, ‘Skype’, komunikim të sinkronizuar elektronik, me tekst me zë dhe me video. Përfitimet e nxënësve dhe mësimdhënësve janë se mund të kenë punë me platforma të ndryshme, qartësim të përmbajtjeve, mësim të gjuhëve tëhuaja, rrjetëzim social, përkrahje të detyrave të shtëpisë dhe bashkëpunim edhe me shkolla të tjera dhe me fakultete.

‘Wikiti’: janë koleksione të faqeve të internetit të lidhura me njëra tjetrën që ia mundësojnë secilit që të editojë përmbajtjen e faqeve të wikipedia-s. Përmbajtja krijohet bashkërisht apo nga një grup i përdoruesve e jo nga një autor i vetëm. Nxënësit/studentët punojnë së bashku në një vend në hulumtim, për vijimin, hartimin dhe editimin e projekteve brenda ‘Wikiti’. Bëhet organizimi i artikujve, faqeve të internetit, videove dhe të burimeve të tjera mësimore për nxënësit/studentët. Nxënësit/studentët apo mësimdhënësit paraqesin pyetje për temën e caktuar dhe u përgjigjen atyre. Bëhet vendosja e detyrave të shtëpisë, materialeve të kursit, udhëzimeve për studim dhe të tjerave. Përparesi është se përmes ‘Wikiti’ në arsim u jepet rasti prindërve që të jenë pjesë e klasës.

‘Voip - Voice over IP’ (VOIP): është mekanizëm për telefonatat që bëhet përmes lidhjes broadband të internetit. Skype në arsim, mundëson që mësimdhënësit të bëhen rrjet me mësimdhënësit e tjerë të teknologjisë për dhënien e udhëzimeve, lidhjen e nxënësve /studentëve me ekspertët në mbarë botën, lidhjen e nxënësve/studentëve që mësojnë lëndë të ngjashme apo të ndërlidhura. Përveç kësaj, ekipet e mësimdhënësve mund të takohen virtualisht, dhe prindërit mund t’i shohin nxënësit/studentët e tyre duke prezantuar⁹.

Kasetat auditive - sigurojnë reproduktimin auditativ të përmbajtjeve mësimore, janë lehtë të përdorshme dhe kanë audio editorin shumë

⁹ Bazat e TIK-ut dhe të E-learning në edukim, program trajnimi organizuar nga Komisioni Evropian, 2011, f. 16.

gjuhësor dhe incizuesin për ‘Windows’, ‘Mac OS x, GNU/Linux’ dhe sistemet e tjera operative. Kasetat auditive mund të shfrytëzohen më lehtë, bashkëveprimi midis pjesëmarrësve është më i vogël dhe grupi i nxënësve apo nxënësi individualisht mund t’i shfrytëzojë njëherazi.

E-mail-i: përmes e-mail-it mund të bëhet shpërndarje më e shpejtë e përmbajtjeve të ndryshme mësimore, grafike e ilustruese grupit apo individit. Përdorimi i tij mund të bëhet vetëm në mjedise-shkolla me rrjet, internet të instaluar. E-maili siguron komunikim më të shpeshtë midis pjesëmarrësve në arsim.

TV kablovik: Televizori ndihmon në konkretizimin e informacionit, e bën më të prekshëm atë dhe shmang monotoninë gjatë përvetësimit. Marrja e informacioneve të nxënësve përmes TV kablovikut bëhet përmes shumë shqisave. Këto informacione mund t’i marrë njëherazi grupi i nxënësve ose edhe individualisht. Koha e emitimit të emisionit është në kohën e caktuar. Emisioni mund të incizohet (regjistrohet dhe shfrytëzohet më vonë). Bashkëveprimi mund të jetë i kufizuar midis pjesëmarrësve në mësim.

Telekonferencat/konferencat-telefonike: përmes telekonferencave dhe konferencave telefonike mund të bëhet komunikimi dhe inkuadrimi individual dhe grupor i nxënësve dhe mësimdhënësve. Koha e shfrytëzimit është e kufizuar dhe marrja e informacioneve nga nxënësit/studentët bëhet përmes shumë shqisave. Mundësia e komunikimit mund të bëhet në një ose dy drejtime.

Bisedat me anë të kompjuterit: bisedat përmes kompjuterit kombinojnë informacionet gojore, konceptuale, vizuale dhe auditive, duke mundësuar një qasje komplekse dhe të afërt me realitetin. Për realizimin e këtyre bisedave janë të nevojshme: modemi, linja telefonike për lidhjen e kalkulatorit dhe kamera e vogël. Të gjitha këto e bëjnë të mundur dërgimin e gjithë materialit mësimor në vende të ndryshme dhe bashkëbiseduesit mund të kenë edhe kontaktin vizual.

Telebisedat kompjuterike: janë të sinkronizuara dhe të pasinkronizuara. Telekonferenca e sinkronizuar është një mënyrë e prezantimit ‘online’, ku të gjithë pjesëmarrësit janë të pranishëm në të

njëjtën kohë që kërkon një afat kohor për t'u organizuar, siç janë ueb-konferencat. Ndërsa telekonferencat e pasikronizuara janë mënyrë e prezantimit 'online', ku pjesëmarrësit materialit i qasen në orarin e tyre.

Udhëtimet grupore elektronike: nxënësit nga mësonjëtorja dhe shkolla përkatëse, përmes kamerës, udhëtojnë në vende të largëta dhe shikojnë monumente të ndryshme gjeografike, kulturore, historike. Përmes kësaj teknike nxënësit nuk shkojnë në ekskursion, por ekskursioni vjen në klasë. Gjatë kësaj teknike duhet siguruar komunikim i drejtpërdrejtë i nxënësve me udhëheqësin (tutored).

Mësimdhënësit: i ndihmojnë nxënësit me informacione lidhur me mësimet, seminarët dhe vlerësimin e tyre. Mësimdhënësit udhëheqin punën e nxënësve për gjetjen dhe konsultimin e burimeve të nevojshme për mësim përmes bibliotekave digjitale në çdo pikë të planetit tonë¹⁰.

Teoritë dhe strategjitë e mësimdhënies dhe nxënies - E-learning

Teoritë dhe strategjitë e mësimdhënies dhe nxënies përmes internetit sigurojnë një mekanizëm për organizimin e mësimi elektronik. Kjo pjesë i përshkruan disa strategji dhe teori, të cilat mund të zbatohen për E-learning. Përmes këtyre teorive dhe strategjive, mësimdhënësit mund të organizojnë mësimin, të përfshijnë nxënësit/studentët në bashkëbisedim të vazhdueshëm, të planifikojnë objektivat e mësimi dhe në mënyrë të qëndrueshme, të kontrollojnë shkallën e njohurive të nxënësve/studentëve. Të gjitha këto objektiva mund të arrihen përmes teorive të mësimnxënies, siç janë:

Bihevizorizmi: është ndryshim i sjelljes në të mësuar te nxënësit/studentët, që ky ndryshim duhet të jetë evident dhe mund të matet përmes testimit të tyre¹¹.

¹⁰ Krasniqi Islam, Sisteme e Strategji të Mësimdhënies Bashkëkohore, Prishtinë, 2005, f. 32.

¹¹ www.itpilotproject.eu, shkarkuar në maj 2011.

Kognitivizmi: të mësuarit është ndryshim në procesin mendor, mësimi duhet të jetë domethënës dhe të kuptuarit duhet të arrihet.

Një ndër teoritë e mësimdhënies E-learning është:

Konstruktivizmi: mësimdhënësit nuk japin mësim, ata mundësojnë zbulimin e gjërave të reja përmes lojërave dhe eksperimentimeve të ndryshme¹².

Strategjitë e E-learning janë të ndërkëmbyeshme dhe sigurojnë një mekanizëm për organizimin e mësimit, siç janë: ligjëratat, prezantimet, puna në grupe dhe puna e shpërndarë, si dhe leximi dhe hulumtimi i pavarur. Për të qenë një mësimdhënie dhe nxënie e suksesshme rekomandohet kombinim i teorive me strategji¹³.

Përparësitë dhe vështirësitë e të mësuarit elektronik

Mësimi elektronik ka rezultuar me vlerë veçanërisht në shtetet e zhvilluara. Mësimdhënësit i përdorin teknologjitë informative për të shpërndarë programet edukative të miliona të interesuar, duke dhënë mundësitë e të mësuarit përballë pengesave të institucioneve tradicionale shkollore. Me fjalë të tjera, mësimi elektronik është procesi i krijimit të një eksperience edukative të cilësisë së barabartë për nxënës, që t'u përshtaten më mirë nevojave të tyre të arsimit jashtë klasës, kurse largësia kërkon një prezencë fizike në vend, për çfarëdo arsye (duke përfshirë edhe marrjen e provimeve). Këto teknologji të reja po bëhen gjithnjë e më të përdorura në shkolla e më gjerësisht në universitete dhe institucione rreth globit.

Përparësitë

Ndër shërbimet më të rëndësishme të teknologjisë informative bashkëkohore janë kompjuterët dhe mundësitë për përdorimin e tyre janë aq të shumta sa e lehtësojnë dhe e shumëfishojnë në mënyrë të paimagjinueshme punën në shumë drejtime të veprimtarisë njerëzore, e

¹² Bazat e TIK-ut dhe të E-learning në edukim, Program trajnimi, Komisioni Evropian, 2011, f. 10.

¹³ Po aty, f. 11.

sidomos në mësimdhënie. Përparësitë e mësimit elektronik janë se përmes multimedive mund të bëhet vizualizim më i mirë i përmbajtjeve mësimore, komunikim më i mirë midis mësimdhënësve dhe nxënësve/studentëve. Mësimdhënësit dhe nxënësit mund të kenë ndërveprim më të mirë, të pavarur nga largësia dhe koha. Përmes kompjuterëve mund të bëhet testim i automatizuar, administrim më i lehtë dhe më i shpejtë.

Mësimi elektronik ka rezultuar me vlerë veçanërisht në shtetet e zhvilluara. Mësimdhënësit i përdorin teknologjitë informative për të shpërndarë programet edukative të miliona të interesuar, duke dhënë mundësitë e të mësuarit përballë pengesave të institucioneve tradicionale shkollore.

Me fjalë të tjera, mësimi elektronik është procesi i krijimit të një eksperience edukative të cilësisë së barabartë për nxënës, që t'u përshtaten më mirë nevojave të tyre të arsimit jashtë klasës, kurse largësia kërkon një prezencë fizike në vend, për çfarëdo arsye (duke përfshirë edhe marrjen e provimeve). Këto teknologji të reja po bëhen gjithnjë e më të përdorura në shkolla e më gjerësisht në universitete dhe institucione rreth globit.

Gjendja e mësimit në distancë në Kosovë dhe në rajon

Kohët e fundit mësimi në distancë po bëhet gjithnjë e më i avancuar. Metoda e mësimit në distancë ka rezultuar me vlerë, veçanërisht në shtetet e zhvilluara, ndërsa sa i përket Kosovës, me gjithë hartimin e Strategjisë për Zhvillimin e E-lerning (mësimit elektronik), mësimi në distancë, përmes teknologjisë informative, ka filluar të zbatohet vetëm në disa shkolla profesionale ekonomike, në firma ushtrimore, të cilat shërbejnë për kryerjen e praktikës profesionale dhe qëllimi është përgatitja e nxënësve për tregun e punës. Shkollat profesionale, në të cilat mësimdhënia zhvillohet edhe përmes mjeteve teknologjike-pamore, gjenden në Skenderaj, Fushë-Kosovë, Lipjan dhe në Prizren. Në Kosovë, sipas gjetjeve nga hulumtimi *itpilotproject.eu*, përdorues të internetit janë 377,000; shpërndarje të internetit ka 50 %; shkollat me

kompjuterë janë 10 % dhe ka një kompjuter për 270 nxënës-studentë. Ministria e Arsimit në vitin 2009 e ka bërë përzgjedhjen e mësimeve për aftësimin e tyre për shfrytëzimin e teknologjisë informative (ECDL), që është në programin e arsimit të mësimeve në fushën e teknologjisë informative, ndërkaq prej tyre sot janë certifikuar një numër i madh.

European Computer Driving Licence (ECDL) u akreditua nga ECDL Kosova, në cilësinë e ECDL Training.

ECDL është kualifikim i pranuar në mbarë botën, i cili u mundëson individëve të vërtetojnë diturinë e tyre në aftësitë dhe njohuritë kompjuterike. ECDL pranohet si standard prej më shumë se 88 shteteve evropiane dhe botërore. ECDL përmban shtatë module: bazat e informatikës; Windows XP (shfrytëzimi i kompjuterit dhe menaxhimi i fajllave); Word (përpunimi i teksteve); Excel (kalkulimi i tabelave); Access (bazat e të dhënave); PowerPoint (prezantimi); bazat e internetit (Internet Explorer 6.0 dhe Outlook). Përveç këtij projekti që është duke u realizuar në shkollat e arsimit parauniversitar në Kosovë, projekt tjetër që është duke u realizuar për mësimin në distancë është edhe EU-IT pilot projekti “In The Field Of Education” që e ka për qëllim aftësimin e mësimeve për E-learning dhe ky projekt tani më është duke u realizuar. Ekzistojnë disa qendra private të cilat e kanë aplikuar E-learning. E-learning është një departament edukimi që funksionon në kuadër të E-office, një qendër mësimi e trajnimeve dhe e bizneseve, në bazë virtuale.

ECDL është kualifikim i pranuar në mbarë botën, i cili u mundëson individëve të vërtetojnë diturinë e tyre në aftësitë dhe njohuritë kompjuterike. ECDL pranohet si standard prej më shumë se 88 shteteve evropiane dhe botërore. ECDL përmban shtatë module: bazat e informatikës; Windows XP (shfrytëzimi i kompjuterit dhe menaxhimi i fajllave); Word (përpunimi i teksteve); Excel (kalkulimi i tabelave); Access (bazat e të dhënave); PowerPoint (prezantimi); bazat e internetit (Internet Explorer 6.0 dhe Outlook). Përveç këtij projekti që është duke u realizuar në shkollat e arsimit parauniversitar në

Kosovë, projekt tjetër që është duke u realizuar për mësimin në distancë është edhe EU-IT pilot projekti “In The Field Of Education” që e ka për qëllim aftësimin e mësimdhënësve për E-learning dhe ky projekt tani më është duke u realizuar.

Ekzistojnë disa qendra private të cilat e kanë aplikuar E-learning. E-learning është një departament edukimi që funksionon në kuadër të E-office, një qendër mësimi e trajnimeve dhe e bizneseve, në bazë virtuale.

E-office ofron mundësi mësimi duke sjellë çështjet etike te rinia në gjithë botën, përmes E-learning apo mësimi elektronik/virtual. Kjo qendër ka marrë iniciativën për zhvillimin e kurseve në shkolla fillore dhe në çerdhe të Prishtinës. E-office ka mbajtur kurse të: matematikës, artit dhe gjuhës, të shkencave, aftësive kompjuterike, aftësive të mjedisit, të shëndetësisë, shkathtësive jetësore dhe kurse të gjuhës angleze. Sa i përket informimit nga distanca, në komunën e Prizrenit, në vitin 2008, është realizuar projekti suksesi info dhe prindërit suksesi e fëmijëve të tyre kanë pasur mundësi ta përcjellin përmes internetit. Përveç notave nëpër tremujor, ata kanë pasur mundësi të informohen me internet edhe për mungesat e fëmijëve të tyre, apo eventualisht edhe për ndonjë problem që e ka shkaktuar fëmija i tij. Autoritetet në Drejtorinë për Arsim kanë deklaruar se secila nga 52 shkollat e komunës së Prizrenit dhe secili nxënës do ta ketë kodin e veçantë, kështu që prindi do të ketë qasje në informacionin për suksesin dhe vijueshmërinë në shkollë të nxënësit. Ky kod do t’i jepet në mbledhje të prindërve secilit prind dhe prindi do të ketë qasje vetëm në suksesin e fëmijës së tij¹⁴. Ky projekt sipas zyrtarëve të Drejtorisë së Arsimit në Prizren është realizuar në shkollën “Abdyl Frashëri”, i cili, sipas disa burimeve më të reja, nuk është duke funksionuar më.

Në kolegjin “Universum” në Prishtinë ekziston platformë elektronike: sistemi E-learning (mësuarit elektronik) dhe sistemi I-net (burim multimedial i informacionit), dhe tabelat digjitale me lapsat digjital,

¹⁴ <http://www.botasot.info/>, shkarkuar më 16 prill 2011.

përmes të cilit mundësohet këmbimi i informatave, nxënës-mësimdhënës, si dhe organizimi i mësimit në distancë.

Mësimi nga distanca ka rezultuar me vlerë të madhe, veçanërisht në shtetet e zhvilluara evropiane dhe botërore. Sa u përket shteteve rajonale, siç është Maqedonia, është ndërtuar shkolla e parë elektronike apo E-shkolla, e cila e realizon mësimin nga distanca. Në këtë shkollë, me emrin “Boro Petrushevski”, u instalua rrjeti kompjuterik jokabllor, që mundësoi lidhjen me një shkollë në SHB.

E-shkolla (E-school) është një projekt që ka filluar me krijimin e 3D animacione dhe filma të animuar. Ky projekt, po ashtu, ka të bëjë edhe me trajnimin e profesorëve për aplikim të teknologjisë informative në mësim dhe në përpunimin e projekteve në të cilën kanë marrë pjesë numri dërmues i profesorëve. Kjo shkollë realizon e bashkëpunimin ndërkombëtar me shkolla të tjera, me profesione të ngjashme, me shumë shtete evropiane, si me Zemunin në Serbi, Malin e Zi, Zagrebin në Kroaci, Mariborin në Slloveni, Stara Zagora në Bullgari, Alborgun në Danimarkë dhe Budapeshtin në Hungari. Të gjitha resurset kompjuterike në këtë shkollë janë të lidhura në rrjetin e internetit, gjë që mundëson qasje dhe shkëmbim më të madh të informatave dhe të dhënave. Kjo ndihmon që të shtohet informimi i të punësuarve dhe puna ekipore. Në këtë drejtim janë instaluar pajisje nga ato më bashkëkohore nga prodhuesi me renome evropiane dhe është organizuar trajnim i të punësuarve për aplikimin e saj gradual në shkolla.

Në Shqipëri është hartuar projekti Kualifikimi në distancë në vitin 1997, i cili e vë në dispozicion televizorin, duke transmetuar në program të posaçëm njësi mësimore, ku zbatohen metodologji të reja, të filmuara, për mësuesit. Televizori ndihmon në konkretizimin e informacionit, e bën më të prekshëm atë, e shmang monotoninë gjatë përvetësimit dhe, ajo që është më e rëndësishmja, e mundëson shpërndarjen e njëkohshme të informacionit në tërë territorin¹⁵.

¹⁵ Grup autorësh: Musai Bardhyl, Rrapo Mirjana, Sinani Mirjana, Pepa, Pjerin Grada, Yllka. Aspekte të mësimdhënies, Histori, Prishtinë, 1997, ‘Koha’, f. 9

Përveç këtij projekti, në Shqipëri është duke u realizuar edhe projekti E-shkolla, i bazuar në sistemin Adobe Connect dhe sistemet mbështetëse për mësimdhënie dhe mbajtje të takimeve ‘online’.

Lektori mund të shikohet, të dëgjohet dhe të shkëmbejë mesazhe teksti me të gjithë klasën virtuale. Pjesëmarrësit në klasë mund të shikohen, flasin, dërgojnë pyetje të drejtpërdrejta për lektorin me shkrim, si dhe të ndërveprojnë direkt në programin kompjuterik, ku po prezanton lektori. Çdo pjesëmarrës ndihet sikur të ketë instruktorin prezent dhe së bashku mund të dërgojnë përpara punën. Gjithçka që nevojitet është një kompjuter me të dhëna normale, si dhe linja e internetit, e cila tanimë është kudo nëpër Evropë dhe gjithnjë e më shumë po shtrihet vrullshëm edhe në Shqipëri dhe në Kosovë.

Në Slloveni janë realizuar disa projekte strategjike dhe shumë projekte zhvillimore e hulumtuese për shfrytëzimin e teknologjive informative në shkolla. Në kuadër të projekteve strategjike të rëndësishme, që kanë ndikuar dukshëm në hulumtimin dhe mësimin me kompjuter, aty kanë rrjedhur edhe shumë aktivitete zhvillimore për teknologjinë informative të komunikimit.

Projektet e realizuara:

- Mësimi konceptual në shkenca natyrore – COLOS;
- Përdorimi i teknologjisë informative në hapësirën shkollore;
- Sistemi ekspert në edukim;
- Metodatat didaktike të mbështetura në përdorimin kompjuterëve dhe teknologjisë informative në sistemin edukues;
- Kompjuteri në eksperimentim.

Në vendet më të zhvilluara, p.sh në krahinën e Manitobës, e cila gjendet në Kanada, Departamenti i Arsimit siguron tre opsione të edukimit në distancë: Zgjedhje të Pavarur Studimi, Mësues Opsioni të ndërmjetësuar dhe me bazë Ueb-opsion kurs. Opsioni Studim i Pavarur (ISO) ofron mundësi dhe fleksibilitet për të dy moshat e shkollës dhe nxënësit e rritur për të studiuar. Kjo formë e mësimin në distancë

gjithashtu iu ofron nxënësve mbështetje me e-mail ose telefon. Opsioni Studimi i Pavarur gjithashtu ofron kurse për gjuhë të huaja

Në rast se një nxënës largohet nga qyteti, në baza të përkohshme ose të përhershme, ISO gjithashtu e siguron mundësinë për të vazhduar studimin e Kurrikulumit. Mësuesi Opsion i ndërmjetësuar (TMO) mbështet ofrimin e kurseve të mësimit në distancë që janë planifikuar në kuadër të ditës së shkollës, përdorin një shumëllojshmëri të teknologjive për të ndihmuar nxënësit, duke përfshirë: mësim dy herë në ciklin shkollor për 40 minuta në klasë nga telekonferenca dhe korrespondon me një instruktor në mes të klasave me e-mail ose telefon. Këto kurse janë në dispozicion vetëm të nxënësve të shkollës dhe të një të rrituri të qendrës mësimore. Ueb-bazat e kursit në Manitoba janë në dispozicion të shkollave, të cilët dëshirojnë të ofrojnë kurse të shkollës së mesme në internet. Manitoba e përdor dërrasën e zezë të mësimit të sistemit version CE 6.2, dhe mësohen nga një mësues edhe përmes internetit i cili mund të jetë 'of-site'. Detyrat janë paraqitur në internet nga nxënësit për mësues, si dhe provimi përfundimtar nga mësuesit është paraqitur në faqen e internetit¹⁶.

Rekomandime

Rekomandimet në vijim janë përmbledhje dhe pasqyrim i nevojave të shkollave për të zbatuar mësimin në distancë në mësimdhënie dhe nxënie, për arsye se mësimdhënia në shkollat tona duhet të ndryshojë në drejtim të avancimit dhe përparimit të mëtejshëm.

Në shkollat tona është e nevojshme të bëhet vendosja e kriterëve për përdorimin e teknologjisë informative në mësim. Shkollat duhet të kenë këshilltarë informativë për të lidhur shkollat me burimet dhe ekspertizën e nevojshme në lidhje me mësimdhënie dhe nxënie. Po ashtu duhet të krijohet një sektor që ka për detyrë të eksplorojë dhe të eksperimentojë me teknologjitë e përparuara, të bazuara kryesisht në

¹⁶ <http://www.edu.gov.mb.ca/k12/dl/shkarkuar> në prill 2011.

pedagogji për të çuar më përpara procesin e të mësuarit dhe mësimdhënien.

Programet e mësimit në distancë kërkojnë ekipe për përgatitjen e mediave, ekspertë të mësimdhënësve dhe ekspertë në lëndët akademike për përgatitjen e tyre, të cilët duhet të hartojnë kurrikulat lëndore sipas standardeve, si dhe të bëhet përshtatja e tyre me mësimin elektronik të integruar.

Organizimi i punëtorive, seminareve, konferencave dhe tryezave të ndryshme me mësimdhënës dhe nxënës për të nxitur integrimin e TIK-ut në klasa është shumë i nevojshëm.

Përveç hartimit të teksteve, të cilat duhet të kenë edhe platformë mësimore, që përmes E- learning të përdoren në shkollat tona, gjatë procesit të mësimdhënies është e nevojshme të përdoren metoda didaktike të mbështetura në përdorimin e mjeteve që ofron sot teknologjia informative e komunikimit.

Përfundime

Edhe pse me vonesë në krahasim me botën perëndimore, në Kosovë tani kemi një nismë të mirë për zbatimin e mësimit elektronik. Pas hartimit të Strategjisë për E-learning për arsimin parauniversitar në vitin 2009, në disa shkolla profesionale tanimë ka filluar edhe zbatimi i metodës E-learning për mësimdhënie, përmes teknologjive informative. Përveç kësaj, Ministria e Arsimit, e Shkencës dhe e Teknologjisë në vitin 2009 ka filluar trajnimin e mësimdhënësve për përdorimin e kompjuterëve, ECDL. Deri më tani, është trajnuar një numër i madh i mësimdhënësve dhe ky projekt është edhe duke vazhduar, derisa të përfundojë trajnimi i të gjithë mësimdhënësve që janë në shërbim.

Projekt tjetër që është duke u realizuar është edhe ai për trajnimin e mësimdhënësve për E-learning, i cili ka filluar të realizohet në disa shkolla të mesme të Kosovës. Përmes këtij projekti synohet që mësimdhënësit të fitojnë shkathtësi dhe njohuri për përdorimin e

teknologjisë dhe kjo do të jetë si nisje e mësimdhënies përmes teknologjive informative në procesin mësimor, duke ofruar mundësi për zhvillim me bashkëkohor të zhvillimit të orëve mësimore dhe një bashkëveprim më dinamik në mes të mësuesve dhe nxënësve, por edhe të vet nxënësve.

Sa i përket realizimit të mësimin elektronik në shkollat tona, Kosova ende nuk ka gatishmëri elektronike për zbatimin e tij. Ekzistojnë probleme themelore, si ndërtimi i infrastrukturës dhe i materialeve kryesore edukative. Qeveria ka filluar të pajisë shkollat me kompjuterë, por duket që përdorimi i tyre i vërtetë është akoma i diskutueshëm. Mësimdhënësit janë duke u trajnuar, mirëpo trajnimi i tyre është duke u bërë për shkathtësi kompjuterike e jo për nevoja pedagogjike, gjë që nuk është e mjaftueshme. Nxënësit nuk janë afër standardeve ndërkombëtare që i hapin dyert e gjithëmbarshme të edukimit, mirëpo edhe interesimi i shoqërisë dhe i individit, gjithashtu, nuk është në nivel sa të ecën me hapat e zhvillimeve globale, të cilat po i japin kuptim të ri botës. Mësimdhënësit sot përballen me shumë pengesa, si numri i madh nxënësve në klasa, mungesa e infrastrukturës, mungesa e kompjuterëve etj. Nuk është lehtë të bëhen ndryshime, sepse shkollat nuk janë të pajisura me mjete konkretizimi dhe mungojnë teknologjitë e reja bashkëkohore. Përsheptimin e këtij synimi duhet ta kenë prioritet institucionet e shtetit, duke implementuar Planin Strategjik të Arsimit të Kosovës 2011-2017, duke e përkrahur dhe mbështetur mësimdhënësit në ngritjen e kapaciteteve të tyre në zhvillimin e shkathtësive për përdorimin e teknologjive të reja në funksion të mësimdhënies e nxënies moderne.

Bazuar në përparësitë e mësimin në distancë dhe nevojat e sistemit arsimor në shkollat tona, aplikimi i mësimin në distancë në shkollat është një domosdoshmëri që do të sjellë ndryshime cilësore në arsim, sepse mësimdhënia pa përdorimin e teknologjive informative të komunikimit nuk perceptohet më në botën e sotme.

Referencat

- Fullan, Majkëll, Depërtim në thellësitë e reformës arsimore, Prishtinë, 2005.
- Gal, Ksenija. Zbatimi i Powerpointit për të arritur motivim më të mirë në orën e Gjuhës angleze me nxënësit e klasave të dyta të gjimnazit, Zagreb, 2006.
- Krasniqi Islam, Sisteme e Strategji të Mësimdhënies Bashkëkohore, Prishtinë, 2005.
- Komisioni Evropian, TIK në Arsim dhe në Trajnim, raport zhvillimi, 2003.
- Komisioni Evropian, Bazat e TIK-ut dhe të E-learning në edukim, program trajnimi, 2011
- Musai, Bardhyl, Mirjana, Mirjana Sinani, Pjerin Pepa, Yllka Grada (1997), “Aspekte të Mësimdhënies, Prishtinë, Koha, 1997.
- Musai Bardhyl, Ballhysa Abdullah, Gjakutaj Mimoza, Luljeta Kërçiku, Plangarica Tomor, Zisi Aurela, “Modele për mësimdhënie të suksesshme”, Tiranë, Edualba, 2001.
- Plani Strategjik i Arsimit të Kosovës, 2011-2016.
- Rowntree, D., ‘Preparing materials for open, distance and flexible learning’, 1995, Kongan Page, London.
- Tomaš Suzana, Zbatimi i kompjuterit në mësimin e lëndës Natyra dhe Shoqëria (2008).
- Varošanec Sanja, Zbatimi i kompjuterit në mësimin e matematikës, Sveučilište u Zagrebu (2007).

Faqe të internetit

- www.mod.gov.al/botime/html/revista/, mars 2011.
- http://www.universities.com/Distance_Learning/, shkurt 2011.
- <http://www.educationatlas.com/distance-learning-research.html>, mars 2011.
- <http://www.botasot.info/>, prill 2011.
- www.itpilotproject.eu, maj 2011.
- <http://www.edu.gov.mb.ca/k12/dl/>, prill 2011